

Begrijpend Lezen 2.0

Trea van der Cingel, Master SEN dyslexie en leesproblemen

Inleiding

Sinds de jaren '80 wordt begrijpend lezen op de meeste scholen bepaald door het aanleren van leesstrategieën. Inmiddels is bewezen dat dit niet effectief is, en vaak leidt tot demotivatie bij de leerlingen. En –uit persoonlijke ervaring- bij de leerkrachten. Deze inzichten beginnen momenteel in het hele onderwijs door te dringen, er wordt volop gedacht, overlegd en gediscussieerd. Het is geen vak, daar zijn de meeste onderwijsprofessionals het over eens. Maar toch willen we kinderen leren hoe ze effectiever begrijpend kunnen lezen. Het moet beter, het moet anders, maar hoe dan?

Begrijpend Leven

In de loop der jaren heb ik als gespecialiseerd logopedist veel kinderen met een taalontwikkelingsstoornis begeleid op het gebied van begrijpend lezen. In samenwerking met scholen, en door het voortdurend toepassen van de methodiek in de praktijk is uiteindelijk “Begrijpend Leven” ontstaan. Centraal staat het oproepen van motivatie, het willen lezen van de tekst, doordat je persoonlijke reacties worden gevraagd voor/tijdens/na het lezen van de tekst. Je wordt uitgedaagd om jezelf te ontwikkelen, waarbij de tekst een hulpmiddel is.

Close Reading

Deze methodiek wordt steeds bekender, er wordt veel over geschreven en over gepraat. De methodiek gaat net als “Begrijpend Leven” uit van de gedachte dat de leesstrategieën niet effectief genoeg zijn gebleken, en niet motiveren. Centraal in de methode staat het analyseren van de tekst. Hieruit volgt een diep begrip van de tekst, en daardoor motivatie voor het lezen van de tekst. De tekst staat centraal. Na het doorgronden van de tekst kun je je mening geven over de inhoud van de tekst.

Vergelijking Begrijpend Leven en Close Reading

In onderstaand overzicht worden beide methodieken met elkaar vergeleken. Aanleiding hiervan is dat leerkrachten en IB-ers me hier steeds vaker naar vragen. De bedoeling van de vergelijking is om goed te zien waar overeenkomsten en verschillen liggen, en op die manier te kunnen beoordelen welke methodiek bij de school en de leerlingen van de school. Zeg maar, een hulpmiddel om te komen tot begrijpend lezen 2.0.

Close reading	Begrijpend Leven
<p>Voorbereiding</p> <p>-Zelf bepalen van de complexiteit van de tekst aan de hand van drie hoofdcriteria met bijbehorende invulschema's voor de subcriteria.</p> <p>-Ontwerpen van vragen bij de tekst op drie niveaus, na elke keer lezen volgt een dieper niveau:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wat zegt de tekst? Algemene begripsvragen 2. Hoe wordt het in de tekst gezegd? <p>-Vragen naar de belangrijkste details</p> <p>-Vragen naar woordenschat en tekststructuur</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Wat is de diepere betekenis van de tekst? <p>-vragen naar de bedoeling van de schrijver</p> <p>-afleidingen</p> <p>-vragen naar opinies, argumenten en verbanden met andere teksten</p>	<p>Voorbereiding</p> <p>-Kies een tekst vanuit de zaakvakmethode, vanuit het thema of vanuit de methode voor Begrijpend Lezen, waarvan je inschat dat deze op niveau is van de klas. Meestal is dit al duidelijk vanuit de methode bij welke groep het boek of de tekst hoort.</p> <p>-Selecteer woorden op het gebied van woordenschat die belangrijk zijn, en relatiewoorden uit de tekst, en plaats commentaarsterretjes in de tekst. Op deze plekken mogen de kinderen tijdens het lezen zelf commentaar geven. Gebruik voor bepalen van geschikte soorten commentaar de commentaarbrieven, die een opbouw van denkniveaus geven volgens de taxonomie van Bloom (bijvoorbeeld: een creatieve oplossing zoeken voor een probleem, uitleggen waarom iets zo is, ontdekken dat er iets wordt opgesomd).</p> <p>-Bedenk een prikkelende vraag om in het gesprek vooraf te zorgen voor genoeg voorkennis en zoveel interesse dat jij en de kinderen er zin in krijgen om de tekst te lezen. Vraag je altijd af: waarom zou ik dit willen weten, wat is hier interessant aan, en hoe kan ik een kind hiervoor motiveren.</p>
<p>Gesprek vooraf</p> <p>Summier, de leerkracht geeft weinig informatie, omdat de leerling zelf de betekenis uit de tekst moet halen.</p>	<p>Gesprek vooraf</p> <p>Uitgebreid, de leerkracht zorgt voor voldoende voorkennis en vooral voor motivatie door op prikkelende wijze te bespreken wat we hiervan kunnen leren en waarom we dat zouden willen weten.</p>
<p>Lezen</p> <p>Door herhaald lezen en het stellen van vragen leert de leerling worstelen met de tekst, en zelf de betekenis eruit te halen. Als de leerkracht kiest voor voorlezen, dan modelt hij zijn denkproces. De leerling maakt tijdens het lezen zelf aantekeningen in de tekst of accentueert bepaalde hoofdgedachten/signaalwoorden/ woordenschatwoorden, afhankelijk van de</p>	<p>Lezen</p> <p>De leerling krijgt de woordenschat- en relatiewoorden in kleur aangeboden. Deze worden besproken terwijl de leerkracht de tekst voorleest. De leerling schrijft de betekenissen in de kantlijn en noteert de relaties die door relatiewoorden worden aangegeven. De leerkracht modelt hardop commentaar geven en fluency. Als de leerling leest wordt hij</p>

opdracht. De leerling praat over de tekst met medeleerlingen en de leerkracht, met argumenten die onderbouwd kunnen worden vanuit de tekst.	uitgedaagd op diverse niveaus commentaar te geven op de tekst met een commentaarbrief. Hiervoor is het noodzakelijk om de tekst goed te begrijpen, dus moet de leerling geregeld een stukje opnieuw lezen. De leerkracht begeleidt dit proces.
	<p>Voor/tijdens of na het lezen</p> <p>Uitzoomen en het praten over de uitzoomvragen. Hierbij zijn geen foute of goede antwoorden. Uitzoomvragen betreffen filosofische of ethische kwesties, die uitlokken tot het bespreken en nadenken over je eigen waarden en normen en over die van een ander. De 21-eeuwse vaardigheden zijn hierbij zowel middel als doel (respect voor andere culturen, kritisch denken, luisteren zonder oordeel als onderdeel van de communicatie)</p>
<p>Na het lezen</p> <p>Verwerking door het schrijven over de tekst en het uitvoeren van opdrachten. Hiervoor kunnen coöperatieve werkvormen worden gebruikt.</p>	<p>Na het lezen</p> <p>-Verwerking door het schrijven over de tekst en het uitvoeren van opdrachten. Hiervoor kunnen coöperatieve werkvormen worden gebruikt.</p> <p>-Schrijf 5 tot 7 onbekende woorden uit de tekst in je persoonlijke woordenschat. Dit schrift wordt gebruikt voor alle schrijfopdrachten in de klas.</p>

Totaalindruk van Close reading en Begrijpend Leven

Close Reading

Door op steeds diepere niveaus de tekst te lezen, leer je academische vaardigheden. Je bent studerend aan het lezen, leert de tekst te doorspitten tot op het bot. Je leert om te redeneren vanuit de tekst. Dit is een nuttige vaardigheid als voorbereiding op vervolgonderwijs. Een nuttige vraag voor de school is of studerend lezen, gestoeld op academische vaardigheden past bij de visie van de leerkrachten en het type leerlingen van de school.

De methode bevat veel schema's die ingevuld moeten worden. Er zijn schema's om de complexiteit van de tekst in te schatten. Ook zijn er schema's met vragen die gesteld kunnen worden aan de leerling als hulpmiddel om de tekst te begrijpen. En tenslotte zijn er ook schema's die ingevuld kunnen worden om per kind te bepalen wat hij of zij voor vorderingen maakt. Een punt van overweging is of de school en het team inschatten deze schema's actief te gaan gebruiken.

Begrijpend leven

Doordat je als leerling uitgedaagd wordt commentaar te geven, lees je de tekst vaak nog een keer omdat je dat er 'en passant' voor over hebt. Kinderen vinden het bijvoorbeeld leuk om hun eigen oplossing te geven voor een probleem in de tekst, en zijn dan bereid om even terug te lezen wat ook alweer het probleem is. Door te vragen om actief commentaar op diverse denkniveaus staat de leerling centraal, en is de tekst een middel. Dit past bij de mensen uit onze eeuw, die graag een eigen mening hebben en geregeld een korte concentratieboog voor anderen. Door wel vanuit jezelf te mogen reageren op diverse niveaus, maar hiervoor terug te kijken in de tekst en te leren luisteren naar wat de ander zegt, leer je teksten begrijpen en ontwikkel je jezelf in het weloverwogen commentaar geven en luisteren naar de ander. In het kielzog van dit proces gaat het tekstbegrip vooruit (gebleken uit de vooruitgang op logopedische taaltesten en de schooltoets begrijpend lezen).

Tenslotte

Begrijpend Leven is vooral gericht op persoonlijke ontwikkeling van kinderen in het onderwijs. Uit mijn ervaring werkt de methodiek goed bij kinderen met een taalontwikkelingsstoornis. En bij kinderen zonder echte taalstoornis, die wel in meer of mindere mate moeite hebben met het formuleren van hun eigen verhaal, de woordenschat, het maken van grammaticale zinnen en het begrijpen van taal en van teksten. De derde groep bij wie de methodiek goed werkt is bij kinderen met motivatieproblemen, die weinig gemotiveerd zijn voor teksten omdat ze liever via de mobiel of computer vluchtig informatie bij elkaar sprokkelen. Van deze laatste groep kinderen hoor ik geregeld na verloop van tijd dat een kind met een verbaasde uitdrukking zegt: "Dit is wèl leuk!".

Meer weten over de cursus Begrijpend Leven? Neem dan contact op:

Trea van der Cingel,
logopedist/dyslexiespecialist
MSEN

Mail: trea@logovandercingel.nl

Website:
www.logovandercingel.nl

